

ΠΡΟΤΥΠΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΟΙΚΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΙΔΡΥΜΑ/ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

1. Προοίμιο

Το Πανεπιστήμιο αναγνωρίζει την αξία της Ανοικτής Επιστήμης. Η Ανοικτή Επιστήμη αφορά σε όλα τα στάδια της ερευνητικής και εκπαιδευτικής διαδικασίας του Πανεπιστημίου: από την ανοικτή πρόσβαση στις δημοσιεύσεις και το διαμοιρασμό των παραγόμενων ερευνητικών δεδομένων, στην ανάπτυξη συστημάτων αξιολόγησης και συνεργατικών εργαλείων και στην προώθηση μιας πιο ενεργής συμμετοχής της κοινωνίας στην έρευνα.

2. Πεδίο Εφαρμογής και Ισχύς της Πολιτικής

1. Η Πολιτική εφαρμόζεται σε όλους τους φοιτητές/-τριες, ερευνητές/-τριές, μέλη Δ.Ε.Π και διοικητικό προσωπικό του Πανεπιστημίου (στο εξής: ακαδημαϊκή κοινότητα) με την επιφύλαξη των περιπτώσεων όπου η έρευνα χρηματοδοτείται από τρίτος μέρος του οποίου οι όροι χρηματοδότησης είναι αντίθετοι με την παρούσα πολιτική.
2. Η Πολιτική έχει εγκριθεί από τη Σύγκλητο και τίθεται σε ισχύ από ..... **(ημερομηνία)**.

3.1. Ο Ρόλος του Πανεπιστημίου

Το Πανεπιστήμιο:

1. Προωθεί και ενισχύει τη μετάβαση στην Ανοικτή Επιστήμη μέσω της εκπαίδευσης και της πληροφόρησης της ακαδημαϊκής κοινότητας, σε συνδυασμό με την παροχή της απαραίτητης υποδομής και χρηματοδότησης.
2. Ιδρύει και ενισχύει τη λειτουργία **Αποθετηρίου Ανοικτής Πρόσβασης** σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, περιλαμβάνοντας ψηφιακό περιεχόμενο και προσφέροντας προχωρημένα εργαλεία για έρευνα, πλοήγηση και ανοικτή πρόσβαση στο περιεχόμενό του. Η ανοικτή πρόσβαση¹ επιτρέπει τη χρήση- επανάχρηση του περιεχομένου από φυσικό πρόσωπο αλλά και από μηχανή με την εξόρυξη δεδομένων (text and data mining).
3. Ορίζει ως προαπαιτούμενο κατάθεσης των έργων τη χρήση μοναδικών αναγνωριστικών [όπως Ψηφιακά Αναγνωριστικά (DOIs), Ανοικτό Αναγνωριστικό Ερευνητών και Συνεργατών (ORCID) κ.α.] και την συμπλήρωση των απαιτούμενων μεταδεδομένων.
4. Ορίζει Υπεύθυνο Ανοικτής Πρόσβασης, ο οποίος ασχολείται με τον συντονισμό και την εξειδίκευση των δράσεων Ανοικτής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο μέσω και της

---

¹ Libre Open Access vs Gratis Open Access

διαβούλευσης με τους ενδιαφερόμενους. Υπεύθυνος μπορεί να οριστεί ο Αντιπρύτανης Έρευνας και Δια Βίου Εκπαίδευσης ή άλλος Αντιπρύτανης ή τρίτος με σύμβαση.

5. Αναπτύσσει, παρέχει και διατηρεί μηχανισμούς για την αποθήκευση, τη διασφάλιση, την εγγραφή, την κατάθεση και τη διανομή των δεδομένων καθώς και τη μακροχρόνια διατήρησή τους.

6. Αναγνωρίζει την αξία της Ανοικτής Επιστήμης κατά τη διαδικασία της αξιολόγησης και της εκτίμησης των προσόντων της ακαδημαϊκής κοινότητας (δημοσιεύσεις με Ανοικτή Πρόσβαση, συμμετοχή και συλλογή δεδομένων από την κοινωνία, χρήση Ανοικτών Εκπαιδευτικών Πόρων, επιλογή της ανοικτής διαδικασίας διόρθωσης/αξιολόγησης του προς δημοσίευση υλικού).

7. Συλλέγει πληροφορίες και καταρτίζει εκθέσεις, σε συνεργασία με τον ΣΕΑΒ, αναφορικά με τα κόστη δημοσίευσης (Πράσινος ή/και ο Χρυσός Δρόμος, Εκδότες).

8. Διασφαλίζει τη συμμόρφωση του αποθετηρίου και άλλων ερευνητικών υποδομών με τις προϋποθέσεις FAIR και τις προδιαγραφές του EOSC.

9. Καταρτίζει πολιτική διαχείρισης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και προστασίας προσωπικών ή μη δεδομένων.

10. Εφαρμόζει πολιτική Ανοικτής Αδειοδότησης για τη διάδοση περιεχομένου και δεδομένων (κατά προτίμηση Creative Commons άδειες).

11. Αναθεωρεί τακτικά την παρούσα πολιτική.

3.2 Ο Ρόλος της ακαδημαϊκής κοινότητας

Οι φοιτητές/-τριες, ερευνητές/-τριες, τα μέλη Δ.Ε.Π και το διοικητικό προσωπικό:

1. Διαχειρίζονται τις δημοσιεύσεις, τα δεδομένα και τους εκπαιδευτικούς πόρους σύμφωνα με τις αρχές και απαιτήσεις που ορίζει η παρούσα πολιτική.

2. Συμμορφώνονται με τους όρους της χρηματοδότησης των τρίτων μερών.

3. Καταρτίζουν Σχέδιο Διαχείρισης Δεδομένων (DMP) για κάθε έρευνα συμπεριλαμβάνοντας πλάνο βιωσιμότητας.

4. Επιλέγουν τον κατάλληλο χρόνο δημοσίευσης και αδειοδότησης της έρευνάς τους.

4. Ανοικτή Πρόσβαση σε Δημοσιεύσεις

Το Πανεπιστήμιο:

1. Απαιτεί από την ακαδημαϊκή κοινότητα να καταθέσει στο αποθετήριο δημοσιευμένο άρθρο ή τελικό αξιολογημένο υλικό καθώς και τα σχετικά δεδομένα.

2. Στην περίπτωση «Πράσινης Ανοικτής Πρόσβασης», ολόκληρο το κείμενο της δημοσίευσης που αναφέρεται στην παράγραφο 1 γίνεται διαθέσιμο με ανοικτή άδεια εντός διαστήματος όχι μεγαλύτερο των 6 μηνών (ή 12 για δημοσιεύσεις σε κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες). Η κατάθεση παραμένει υποχρεωτική για τις μονογραφίες, αλλά η πρόσβαση παραμένει κλειστή μέχρι να λήξει ο αποκλεισμός του εκδότη.

3. Ενθαρρύνει την ακαδημαϊκή κοινότητα να διατηρεί την ιδιοκτησία των πνευματικών δικαιωμάτων και να αδειοδοτεί τους εκδότες μόνο ως προς τα δικαιώματα που κρίνονται απαραίτητα για την δημοσίευση. Αυτό είναι πιθανό μέσω χρήσης ενός παραρτήματος στο συμβόλαιο της δημοσίευσης.

4. Παροτρύνει την ακαδημαϊκή κοινότητα να καταθέσει στο αποθετήριο δημοσιεύσεις που έχουν συγγραφεί πριν από την ημερομηνία έναρξης της ισχύος της παρούσας πολιτικής και να τις καταστήσουν ανοικτά προσβάσιμες.

5. Ανοικτή Πρόσβαση σε Ερευνητικά Δεδομένα

Το Πανεπιστήμιο:

1. Απαιτεί από την ακαδημαϊκή κοινότητα να καταθέσει στο αποθετήριο των Ερευνητικών Δεδομένων, όσα δεδομένα είναι αναγκαία για την επικύρωση των δημοσιευμένων, σε επιστημονικές εκδόσεις, αποτελεσμάτων. Τα δεδομένα πρέπει να προσφέρονται με συνεχή αναγνωριστικά.

2. Ακολουθεί την αρχή «όσο το δυνατόν πιο ανοικτό, τόσο κλειστό όσο είναι απαραίτητο». Εάν τα δεδομένα δεν μπορούν να είναι ανοικτά εξαιτίας νομικών ιδίως κωλυμάτων (π.χ. ευαίσθητα δεδομένα ή προσωπικά δεδομένα), αυτό πρέπει να εξηγείται με σαφήνεια.

3. Απαιτεί από τους ερευνητές να προσδιορίσουν τη χρήση των δεδομένων μέσω της εκχώρησης των κατάλληλων αδειών.

4. Στις περιπτώσεις της παρ. 2, απαιτεί τα μεταδεδομένα που διασφαλίζουν την ανιχνευσιμότητα των δεδομένων.

5. Αποθηκεύει τα δεδομένα για τη χρονική περίοδο που καθορίζουν οι αντίστοιχες κοινότητες.

6. Ανοικτή Επιστήμη

Το Πανεπιστήμιο ενθαρρύνει την ανάληψη πρακτικών Ανοικτής Επιστήμης (πέρα από την ανοικτή πρόσβαση σε δημοσιεύσεις και δεδομένα) όπως τη συμμετοχή σε έργα, τη χρήση της ανοικτής αξιολόγησης από ομότιμους και τη χρήση ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων.

7. Υποδομή

1. Το Πανεπιστήμιο ακολουθεί τα αξιόπιστα πρότυπα ποιότητας (συμβατότητα OpenAIRE, Αρχές Ανιχνευσιμότητας, Προσβασιμότητας, Διαλειτουργικότητας και Επαναχρησιμοποίησης/FAIR) καθώς και του EOSC.
2. Το Πανεπιστήμιο είναι εγγεγραμμένο σε κατάλληλα μητρώα και διαλειτουργικό μέσω του Σχήματος Μεταδεδομένων για τα Αποθετήρια του OpenAIRE.

8. Αξιολόγηση

1. Το Πανεπιστήμιο υιοθετεί μηχανισμούς ανταμοιβής/επιβράβευσης για την ακαδημαϊκή κοινότητα που κάνει χρήση των πρακτικών Ανοικτής Επιστήμης [π.χ. διαμοιρασμός ανεπίσημων αποτελεσμάτων μέσω ανοικτών πλατφόρμων, χρήση ανοικτού λογισμικού και άλλων εργαλείων, συμμετοχή σε άλλα συνεργατικά προγράμματα].
3. Για τις αξιολογήσεις, λαμβάνει υπόψη του μόνο ή με ιδιαίτερο βάρος δημοσιεύσεις στις οποίες τα μεταδεδομένα και ολόκληρα τα κείμενα έχουν κατατεθεί στα αποθετήρια σύμφωνα με τις παραπάνω προϋποθέσεις.

9. Εκπαίδευση

Το Πανεπιστήμιο αναπτύσσει προγράμματα εκμάθησης ώστε να διευκολύνει την υιοθέτηση της Ανοικτής Επιστήμης από όλη την ακαδημαϊκή κοινότητα σε όλα τα στάδια της εξέλιξής του. Τα εν λόγω προγράμματα περιλαμβάνουν τις απαραίτητες ικανότητες για την ανοικτή πρόσβαση σε δημοσιεύσεις, ανοικτά δεδομένα, διαχείριση δεδομένων και εξασφάλιση της ερευνητικής ακεραιότητας.

10. Ισχύς της Πολιτικής

Η συγκεκριμένη πολιτική αναθεωρείται από τη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου μετά από εισήγηση του Υπεύθυνου Ανοικτής Επιστήμης ανά δύο έτη.

Παράρτημα: Έννοιες

- **Χρυσή Ανοικτή Πρόσβαση:** η διαδικασία επίτευξης ανοικτής πρόσβασης μέσω δημοσιεύσεων σε ένα περιοδικό ανοικτής πρόσβασης (ανοικτή πρόσβαση δημοσιεύσεων).
- **Πράσινη Ανοικτή Πρόσβαση:** η διαδικασία παροχής ανοικτής πρόσβασης μέσω ενός αποθετηρίου ανοικτής πρόσβασης (γνωστή και ως «αυτο-αρχαιοθήκη»).
- **Αντίγραφο μηχανής ανάγνωσης** της δημοσίευσης είναι η δημοσίευση σε μορφή που μπορεί να χρησιμοποιηθεί και να κατανοηθεί από υπολογιστή.
- **Μεταδεδομένα** είναι οι παράμετροι για την περιγραφή, τον εντοπισμό, τη χρήση και τη διαχείριση του κατατεθειμένου αντικειμένου (ενδεικτικά: τίτλος έκδοσης, συγγραφέας/-εις, ιδρυματική συσχέτιση, όνομα της εφημερίδας/περιοδικού όπου η έκδοση έχει γίνει δεκτή).
- **Ανοικτές Εκπαιδευτικοί Πόροι:** σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ είναι «εκπαιδευτικά, μαθητικά και ερευνητικά υλικά που χρησιμοποιούν εργαλεία όπως η ανοικτή αδειοδότηση τα οποία επιτρέπουν την ελεύθερη επαναχρησιμοποίηση και συνεχή βελτίωση από άλλους για εκπαιδευτικούς σκοπούς».
- **Ανοικτή Αξιολόγηση από Συνεργάτες** ορίζεται ως ένας μηχανισμός ακαδημαϊκής αξιολόγησης όπου αμφότερες οι ταυτότητες του κριτικού και του συγγραφέα γίνονται γνωστές κατά τη διαδικασία της αξιολόγησης και της δημοσίευσης.
- **Δημοσίευση** ορίζεται ως η αξιολογημένη, από συνεργάτη, δημοσιευμένη εργασία (ή υπό έκδοση) των ερευνητών που έχουν ως βάση το ίδρυμα.
- **Ερευνητικά Δεδομένα** είναι τα δεδομένα (όπως στατιστικά, αποτελέσματα πειραμάτων, μετρήσεις, παρατηρήσεις, καταγραφές συνεντεύξεων, εικόνων, κλπ) που χρησιμοποιούνται για να επικυρωθούν τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται σε επιστημονικές δημοσιεύσεις ή άλλα δεδομένα που χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια του προγράμματος και περιγράφονται στο Σχέδιο Διαχείρισης Δεδομένων.
- **Έρευνα** ορίζεται ως οποιαδήποτε δημιουργική και συστηματικά εκτελούμενη εργασία με στόχο την εμπάθυνση/ενίσχυση της γνώσης.
- **Ερευνητής** ορίζεται ως οποιοδήποτε μέλος του ερευνητικού προσωπικού του **Ερευνητικού Οργανισμού**, όλων των επιπέδων και ανεξάρτητα από την κατάσταση της απασχόλησης, συμπεριλαμβάνοντας υπαλλήλους και μεταπτυχιακούς φοιτητές.
- **Κατάλληλο Αποθετήριο** είναι εκείνο που συμβαδίζει με τα αξιόπιστα πρότυπα ποιότητας, όπως οι Αρχές Ανιχνευσιμότητας, Προσβασιμότητας, Διαλειτουργικότητας και Επαναχρησιμοποίησης, συμβατότητα OpenAIRE για αποθετήρια, CoreTrust Seal.